

διάβολος

διάβολος κ. **διάολος**, ο, πλ. **διάβολοι** κ. **διάοιοι** κ. **διαβόλοι** κ. **διαόλοι**, οι κ. **διαβόλια** κ. **διαόλια**, τα, ουσ. [**<διάβολος (=συκοφάντης) <διαβάλλω>**], ο διάβολος. **1.** άνθρωπος με σκοτεινές και κακές προθέσεις, ο δόλιος, ο ύπουλος, ο κακεντρεχής, ο μοχθηρός, ο σατανικός, που μηχανορραφεί σε βάρος άλλων, που επιδιώκει το κακό τους, την καταστροφή τους: «απ' τη μέρα που έμπλεξε μ' αυτόν το διάβολο, κατάστρεψε τη ζωή του». (Λαϊκό τραγούδι: *δε θα την πάθω, όπως την έχουν πάθει όλοι, γιατί οι γυναίκες όλες είσαστε διαβόλοι*). **2.** άνθρωπος με οξυμένη διάνοια, δραστηριότητα, πειθώ, ο πανέξυπνος, ο τετραπέρατος, ο καπάτσος, που πάντα βρίσκει τρόπο να ξεμπλέξει από κάποια δυσκολία: «είναι διάολος στη δουλειά του || είναι τόσο διάβολος, που πάντα βρίσκει τον τρόπο να πετύχει αυτό που επιδιώκει || αν θέλεις να τελειώσεις γρήγορα τη δουλειά σου, ανάθεσέ την στον τάδε, που είναι διάβολος». **3.** πρόσωπο ή πράγμα που μας προκαλεί αναστάτωση, εκνευρισμό ή φθορά: «ήρθε πρωί πρωί στο σπίτι αυτός ο διάβολος ο κουνιάδος μου, κι ήθελε να κάνουμε κουβέντα για τα κληρονομικά || τι διάβολος είναι αυτός, που με ξεκουφαίνει τόση ώρα;». (Τραγούδι: *όχι λέμε στην πρέζα, όχι σ' αυτόν το διάολο, όχι λέμε στην πρέζα, όχι και στα σκληρά*). **4α.** ως επιφών. **διάβολε!** τέλος πάντων, επιτέλους: «διάβολε, κάνε μου τη χάρη να σταματήσεις αυτή τη γκρίνια!». **β.** έκφραση που δηλώνει μεγάλο θυμό ή εκνευρισμό: «διάβολε, πού ήσουν όλο το πρωί και σε χρειαζόμουν! || θα σταματήσεις, επιτέλους, διάβολε αυτή την γκρίνια;». Υποκορ. **διαβολάκι**, το κ. **διαβολάκος**, ο (βλ. λ.). (Ακολουθούν 111 φρ.)

- α στο διάβολο! ή αί στο διάβολο! **α.** έκφραση αγανάκτησης ατόμου που συναντάει συνέχεια δυσκολίες στη δουλειά του ή γενικά που συναντάει δυσκολίες στη ζωή του: «ái στο διάβολο, όλα τα δύσκολα σε μένα θα τύχουν!». **β.** έκφραση ανακούφισης ατόμου που, επιτέλους, έφερε σε πέρας κάποια δύσκολη δουλειά ή που απαλλάχτηκε από κάποια δύσκολη δουλειά ή γενικά που πέρασαν οι δύσκολες μέρες και άρχισαν τα πράγματα στη ζωή του να του έρχονται ευνοϊκά: «ái στο διάβολο, τέλειωσα επιτέλους και μ' αυτή τη γάγγραινα!». **γ.** ανάλογα με το ύφος και τον τόνο της φωνής του ατόμου, εκφράζει έκπληξη ή αμφισβήτηση για καλό ή για κακό: «ο τάδε αγόρασε Μερσεντές. -Áι στο διάολο, αυτός μέχρι τα χτες δεν είχε να φάει! || σκοτώθηκε ο τάδε. -Áι στο διάβολο, μέχρι πριν λίγο ήμασταν μαζί!». **δ.** έκφραση ειρωνείας σε κάποιον που μας λέει απίθανα ή απίστευτα πράγματα: «με παρακαλούσε η Μιμή Ντενίση να τα φτιάξει μαζί μου. -Áι στο διάβολο!». Πολλές φορές, στις δυο παραπάνω περιπτώσεις, της φρ. προτάσσεται το ε. ε. έκφραση δυσφορίας σε κάποιο ενοχλητικό άτομο με την έννοια να μας αφήσει ήσυχους, να πάψει να μας ενοχλεί, να φύγει, να ξεκουμπιστεί: «ái στο διάβολο, απάλλαξέ μας επιτέλους απ' την παρουσία σου!». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *ρε παιδί μου* ή το *ρε παιδάκι μου* ή το *ρε φίλε*. **στ.** έκφραση εκνευρισμού και θυμού, ιδίως συχνή σε καβγάδες: «ái στο διάολο, που θα κάτω ν' ασχοληθώ κι άλλο μαζί σου!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το ε το *βρε* ή το *μωρέ*, και είναι φορές που η φρ. κλείνει με το *λέω 'γω*. Συνών. *α στην ευχή!* ή *ái στην ευχή!* / *α στην οργή!* ή *ái στην οργή!* / *α στο δαίμονα!* ή *ái στο δαίμονα!* / *α στο καλό!* ή *ái στο καλό!* / *α στον κόρακα!* ή *ái στον κόρακα(!)*. Τέλος, κατάρα με την οποία στέλνουμε κάποιον στο διάβολο.

- αλλά βλέπεις ο διάβολος και του Μανόλη η σκούφια... ή αλλά βλέπεις ο διάβολος κι η σκούφια του Μιχάλη..., έκφραση με την οποία προσπαθούμε να δικαιολογήσουμε κάποιο ατόπημά μας ή κάποια αποτυχία μας λόγω απροσδόκητων συμπτώσεων: «εγώ δεν είχα σκοπό ν' απατήσω τη γυναίκα μου, αλλά βλέπεις ο διάβολος και του Μανόλη η σκούφια...», εννοείται με ξεγέλασαν και την απατήσα. Πρβλ.: *ο διάβολος την έβαλε κι η σκούφια του Μιχάλη, προτού να κλείσει μια πληγή, να μου ανοίξει άλλη* (Λαϊκό τραγούδι).

- αν σπάσει ο διάβολος το πόδι του (το ποδάρι του), αν παρ' ελπίδα γίνουν όλα έτσι όπως τα θέλω, αν τελικά επιβεβαιωθούν οι προσδοκίες μου, χωρίς να έχω προηγουμένως βάσιμες υποψίες ή ενδείξεις για κάτι τέτοιο: «αν σπάσει ο διάβολος το πόδι του και μου πέσει το λαχείο, θα τρελαθώ στα ταξίδια». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *α ρε* ή το *ε ρε*.

- άνθρωπος του διαβόλου, βλ. λ. [άνθρωπος](#).

- απ' το διάβολο κι ένα κερί να πάρεις, καλό είναι, από έναν δύστροπο, από έναν κακότροπο, κακόπιστο άνθρωπο ό,τι μπορέσει να πάρει κανείς κέρδος είναι: «ό,τι και να σου δώσει αυτό το στραβόξυλο, πάρ' το, γιατί απ' το διάβολο κι ένα κερί να πάρεις, κέρδος είναι».

- απ' του διαβόλου την αυλή, μήτ' ερίφι μήτ' αρνί, απόφευγε τους κακούς, τους κακόπιστους ανθρώπους, και όταν

ακόμα είσαι σίγουρος πως δεν μπορούν να σε βλάψουν: «μην κάνεις παρέα μ' αυτούς τους παλιοαλήτες, γιατί απ' του διαβόλου την αυλή, μήτ' ερίφι μήτ' αρνί»·

- *άσ' τα να πάνε στο διάβολο!* απάντηση αποκαρδιωμένου ανθρώπου από τη ζωή ή από την κακή πορεία των εργασιών του σε άτομο που τον ρωτάει από ενδιαφέρον *πώς πάει ή πώς πας ή πώς τα πας ή πώς πάνε τα πράγματα* και έχει την έννοια πως τα πράγματα δεν πάνε καθόλου καλά και ούτε υπάρχει περίπτωση να διορθωθούν. Συνών. *άσ' τα να πάνε στ' ανάθεμα!* / *άσ' τα να πάνε στα κομμάτια!* / *άσ' τα να πάνε στα τσακίδια!* / *άσ' τα να πάνε στην οργή!* / *άσ' τα να πάνε στο δαίμονα!* / *άσ' τα να πάνε στον κόρακα(!)*·

- *άσ' το να πάει στο διάβολο!* μην το υπολογίζεις, βγάλ' το από το νου σου, διάγραψέ το: «αφού βλέπεις πως το μηχανήμα δε λειτουργεί, *άσ' το να πάει στο διάβολο!*». Συνών. *άσ' το να πάει στ' ανάθεμα!* / *άσ' το να πάει στα κομμάτια!* / *άσ' το να πάει στα τσακίδια!* / *άσ' το να πάει στην οργή!* / *άσ' το να πάει στο δαίμονα!* / *άσ' το να πάει στον κόρακα(!)*·

- *άσ' τον να πάει στο διάβολο!* μην τον υπολογίζεις, αγνόησέ τον, άφησέ τον: «αφού βλέπεις πως είναι παλιάνθρωπος, *άσ' τον να πάει στο διάβολο!*». Συνών. *άσ' τον να πάει στ' ανάθεμα!* / *άσ' τον να πάει στα κομμάτια!* / *άσ' τον να πάει στα τσακίδια!* / *άσ' τον να πάει στην οργή!* / *άσ' τον να πάει στο δαίμονα!* / *άσ' τον να πάει στον κόρακα(!)*·

- *βλέπω το διάβόλό μου*, βασανίζομαι, υποφέρω, τυραννιέμαι πάρα πολύ: «από μικρό παιδί βλέπω το διάβόλό μου κάθε μέρα για να τα βγάλω πέρα». Συνών. *βλέπω τη Δευτέρα Παρουσία* / *βλέπω την κηδεία μου* / *βλέπω την κόλαση* / *βλέπω το μνήμα μου* / *βλέπω τον άγγελό μου* / *βλέπω του κώλου μου την τρύπα*· βλ. και φρ. *είδα το διάβόλό μου*·

- *βρίσκομαι στου διαβόλου τη μάνα*, αυτή την ώρα που επικοινωνούμε (τηλέφωνο, αλληλογραφία), σου μιλώ (σου γράφω), από πολύ απομακρυσμένο προάστιο, από πολύ απομακρυσμένη περιοχή, ιδίως σε σχέση με κάποιο κέντρο: «δεν προλαβαίνω να 'ρθω τόσο γρήγορα, γιατί αυτή τη στιγμή βρίσκομαι στου διαβόλου τη μάνα». Πολλές φορές, για να επιτείνουμε το μέγεθος της απόστασης, η φρ. κλείνει με το *κι ακόμα παραπέρα*·

- *βρίσκω το διάβόλό μου*, **α.** έχω να κάνω με άνθρωπο καταχθόνιο ή πανέξυπνο ή ασχολούμαι με πολύ δύσκολη δουλειά: «απ' τη μέρα που γνώρισα αυτόν τον άνθρωπο, βρήκα το διάβόλό μου, γιατί έχω συνέχεια προβλήματα μαζί του || μπλέχτηκα με μια δουλειά, που δεν την κάτεχα, και βρήκα το διάβόλό μου. (Λαϊκό τραγούδι: *μες την Αθήνα ξενυχτώ για σένα βρε μικρό μου και κάθε μέρα εγώ για σε, βρ' αμάν, αμάν **βρίσκω το διάβόλό μου***). **β.** καταταλαιπωρούμαι από κάποια κατάσταση ή σχέση, μπλέκομαι σε απρόσμενες δυσκολίες: «αποφάσισα να χτίσω κι εγώ ένα εξοχικό και βρήκα το διάβόλό μου || έμπλεξα μ' αυτή την τρελοπαντιέρα και βρήκα τον διάβόλό μου»·

- *δεν πάει στο διάβολο!* δε νοιάζομαι, δεν ενδιαφέρομαι διόλου για κάποιον ή για κάτι: «αφού δεν ακούει τις συμβουλές σου, *δεν πάει στο διάβολο!* || αφού δεν ήταν δικό σου ο αναπτήρας, *δεν πάει στο διάβολο!*»·

- *δεν πα(ς) στο διάβολο!* **α.** δε νοιάζομαι, δε με ενδιαφέρει διόλου τι θα κάνεις ή τι θα απογίνεις ή πού θα πας: «όσον καιρό σε συμβούλευα, εσύ μετρούσες πόσες μύγες πήγαιναν στου γάιδαρου τον κώλο, γι' αυτό δεν πας στο διάβολο!». Συνήθως η φρ. δίνεται ως απάντηση αδιαφορίας στην απεγνωσμένη ερώτηση κάποιου *τώρα τι θα κάνω ή τώρα τι θα γίνω (θ' απογίνω) ή τώρα πού θα πάω*. **β.** έκφραση αδιαφορίας σε κάποιον που μας απειλεί πως θα φύγει από το μέρος που βρισκόμαστε ή γενικά πως θα αποχωρήσει από κάπου: «αν επιμένεις περισσότερο στις θέσεις σου, εγώ θα φύγω. -Δεν πας στο διάβολο! || αν δε μου δώσεις τα λεφτά που θέλω, θα φύγω απ' το συνεταιρισμό. -Δεν πας στο διάβολο!». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *λέω 'γω*, και είναι αρκετές φορές που μετά το *λέω 'γω* ακούγεται και το *να ησυχάσουμε* ή το *να τελειώνουμε*. **γ.** άφησέ με ήσυχο, μη με σκοτίζεις, μη με ενοχλείς περισσότερο. Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *ε, βρε* ή το *μωρέ* και κλείνει με το *λέω 'γω*, και είναι αρκετές φορές που μετά το *λέω 'γω* ακούγεται και το *να ησυχάσουμε* ή το *να τελειώνουμε*. Τις πιο πολλές φορές, το τελικό σίγμα του ρ. δεν ακούγεται·

- *δεν τον αφήνουν ν' αγιάσει οι διαβόλοι*, λέγεται στην περίπτωση που, ενώ κάποιος άνθρωπος δείχνει όλη τη διάθεση να βάλει πρόγραμμα στη ζωή του και να συνετιστεί, εντούτοις, είναι πολλοί αυτοί που τον δελεάζουν και τον παρασύρουν στην άστατη ζωή: «το παιδί κάνει κάθε τόσο προσπάθειες να νοικοκυρευτεί, αλλά δεν τον

αφήνουν ν' αγιάσει οι διαβόλοι, γιατί όλο και κάποιος απ' την παλιοπαρέα του το παρασέρνει». Συνών. η πουτάνα θέλει να κρυφτεί κι η χαρά δεν την αφήνει / κάνει η πουτίσα να κρυφτεί κι η χαρά δεν την αφήνει·

- διαβόλοι και τριβόλοι, χαρακτηρίζει τους επικίνδυνους ανθρώπους, τα κακοποιά στοιχεία: «έμπλεξε στη ζωή του με διαβόλους και τριβόλους κι απορώ πώς γλίτωσε τη φυλακή!». (Λαϊκό τραγούδι: *εμένα το Γεράσιμο από το Αργοστόλι, που μου 'δωσαν παράσημο διαβόλοι και τριβόλοι πώς μ' έμπλεξε κυρά μου, πώς μ' έκανες κυρά να χάσω τα νερά μου και ν' αράξω στη στεριά*)·

- διαβόλοι, τριβόλοι, περιληπτική έννοια, που χρησιμοποιούμε για να συμπεριλάβουμε στο λόγο μας ανθρώπους διαφόρων τάξεων, ειδικοτήτων, εθνικοτήτων που συνοδεύουν, χωρίς να κατονομάζονται ακριβώς, αυτούς που έχουμε ήδη αναφέρει με το όνομα τους. Η περιληπτική έννοια εξηγείται, είτε γιατί η αναλυτική θα αποτελούσε πλεονασμό είτε γιατί δεν αξίζει τον κόπο είτε γιατί δεν είναι αυτός ο σκοπός της φράσης μας: «βέβαια, ήταν κι άλλοι μαζεμένοι στη δεξίωση, γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί, διαβόλοι, τριβόλοι || εκτός απ' αυτούς που σας είπα, συναντήσαμε Γάλλους, Άγγλους, Πορτογάλους, διαβόλους, τριβόλους, δεν μπορέσαμε όμως να συνεννοηθούμε με κανένα»· βλ. και φρ. *διαβόλια τριβόλια*, λ. *διαβόλια*·

- δικηγόρος του διαβόλου, **α.** λέγεται για κάποιον που αγωνίζεται να κρατήσει τις ισορροπίες ανάμεσα σε δυο αντιμαχόμενους ή σε δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις, ή που προσπαθεί να τους τα συμβιάσει όσο πιο ανώδυνα γίνεται: «να δεις που στο τέλος όλοι θα τα βρουν μεταξύ τους κι όπως συμβαίνει πάντα, ο μόνος που θα βγει εκτεθειμένος θα είναι ο δικηγόρος του διαβόλου». **β.** αυτός που δεν υπηρετεί στην πραγματικότητα τη δικαιοσύνη και την αλήθεια αλλά το συμφέρον του, αυτός που διαστρεβλώνει τα γεγονότα, χρησιμοποιώντας επιχειρήματα σοφιστικά και πειστικά για να υπερασπιστεί κάτι ή κάποιον: «αφού το βλέπεις ξεκάθαρα πως έχεις άδικο, γιατί συνεχίζεις να το παίζεις δικηγόρος του διαβόλου;» βλ. φρ. *κάνω τον δικηγόρο του διαβόλου*·

- δουλειά του διαβόλου ή δουλειές του διαβόλου, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- έβαλε ο διάβολος την ουρά του, **α.** λέγεται σε περίπτωση ανεξήγητης αναστάτωσης ή ανεξήγητης διχόνοιας που προκαλείται, ιδίως σε μια παρέα ή οικογένεια, και που αποδίδεται στην παρέμβαση διαβολικών δυνάμεων, στο χτύπημα της ουράς του διαβόλου: «μα τι έγινε ξαφνικά και μπερδευτήκαμε όλοι έτσι στα καλά καθούμενα! Έβαλε ο διάβολος την ουρά του;». Από τη θρησκευτική εικονογραφία, όπου, συνήθως, η ουρά του διαβόλου παρουσιάζεται να καταλήγει σε αιχμή βέλους και υπονοείται ότι με το χτύπημά της, δημιουργεί αναστάτωση σε μια ομήγυρη ή στο άτομο που δέχτηκε το χτύπημά της. **β.** λέγεται για άτομο που αρχίζει ξαφνικά να ενεργεί παράλογα ή εριστικά: «ξαφνικά, άλλαξε εντελώς στάση και συμπεριφορά απέναντί μας, λες κι έβαλε ο διάβολος την ουρά του». (Λαϊκό τραγούδι: *έβαλε ο διαβολάκος την ουρά του* πάλι και σου πήρε τα μυαλά σου μέσα απ' το κεφάλι). **γ.** η δουλειά ή η υπόθεση, ενώ περιμέναμε να εξελιχθεί ομαλά, ξαφνικά μας δημιουργεί προβλήματα (λες και παρενέβη ο διάβολος): «κι εκεί που όλα πήγαιναν μια χαρά, ξαφνικά, στράβωσε η δουλειά, λες κι έβαλε ο διάβολος την ουρά του»·

- έβαλε ο διάβολος το πόδι του (το ποδάρι του), βλ. φρ. *έβαλε ο διάβολος την ουρά του*. Εδώ γίνεται αναφορά στο κακό ποδαρικό (βλ. λ.)·

- είδα το διάβολό μου, κινδύνεψα άμεσα, γλίτωσα από του χάρου τα δόντια: «έπεσα με τ' αυτοκίνητο πάνω στην κολόνα κι είδα το διάβολό μου». Συνών. *είδα τη Δευτέρα Παρουσία / είδα την κηδεία μου / είδα την κόλαση / είδα το μνήμα μου / είδα τον άγγελό μου / είδα του κώλου μου την τρύπα*· βλ. και φρ. *βλέπω το διάβολό μου*·

- είμαι στου διαβόλου τη μάνα, βλ. φρ. *βρίσκομαι στου διαβόλου τη μάνα*·

- είναι απ' του διαβόλου τη μάνα, μένει ή κατάγεται από πολύ απομακρυσμένο προάστιο, πολύ απομακρυσμένη περιοχή, ιδίως σε σχέση με κάποιο κέντρο: «αυτός είναι απ' του διαβόλου τη μάνα, πώς να 'ρθει εδώ; || ήρθε στην πόλη μας από μια χώρα που είναι απ' του διαβόλου τη μάνα». Πολλές φορές, για να επιτείνουμε το μέγεθος της απόστασης, η φρ. κλείνει με το *κι ακόμα παραπέρα*·

- είναι για το διάβολο πεσκέσι, το πράγμα για το οποίο γίνεται λόγος, είναι πολύ κακής ποιότητας: «αγόρασε μια τηλεόραση, που είναι για το διάβολο πεσκέσι». Πρόκειται δηλαδή για πράγμα που το προορίζουμε ως δώρο στο διάβολο, οπότε αποκλείεται να είναι καλής ποιότητας· βλ. και φρ. *είναι του διαβόλου πεσκέσι*·

- είναι διάβολος με κέρατα, είναι πολύ κακός, πολύ πανούργος και μοχθηρός: «σε συμβουλεύω να τον προσέχεις πολύ, γιατί είναι διάβολος με κέρατα και μπορεί να σου κάνει μεγάλη ζημιά»·
- είναι διάβολος στη δουλειά του, βλ. λ. [δουλειά](#)·
- είναι διάβολος σωστός ή είναι σωστός διάβολος, λέγεται για πολύ δραστήριο, για πολύ έξυπνο άτομο: «ό,τι δουλειά και να του αναθέσεις, την τελειώνει στο πι και φι, γιατί είναι διάβολος σωστός»· βλ. και φρ. *είναι διάβολος με κέρατα*·
- είναι διαβόλου γέννα, **α.** είναι δόλιος, καταχθόνιος, σατανικός, είναι άτομο που επιδιώκει πάντα το κακό του άλλου: «μην κάνεις παρέα μαζί του, γιατί είναι διαβόλου γέννα και θα 'χεις μπλεξίματα». **β.** είναι πανέξυπνος, τετραπέρατος, αλλά χρησιμοποιεί την εξυπνάδα του για να εξαπατά τους άλλους: «μην κάνεις συνεταιρισμό μαζί του, γιατί είναι διαβόλου γέννα και θα σε ρίξει»·
- είναι διαβόλου θηλυκό, βλ. λ. [διαβολοθήλυκο](#)·
- είναι διαβόλου κάλτσα, βλ. φρ. *είναι διαβόλου γέννα*. Εδώ ίσως υπολανθάνει η εικόνα του παράνομου, ο οποίος κατά τη διάρκεια της δράσης του φοράει στο κεφάλι του μια νάιλον κάλτσα, που αλλοιώνει τα χαρακτηριστικά του προσώπου του, για να μην μπορεί να αναγνωριστεί, προσδίνοντας παράλληλα σ' αυτά και μια διαβολική όψη·
- είναι διαβόλου σπέρμα, βλ. φρ. *είναι διαβόλου γέννα*·
- είναι διαβόλου σπορά, βλ. φρ. *είναι διαβόλου γέννα*·
- είναι διαβόλου φύτρα, βλ. φρ. *είναι διαβόλου γέννα*·
- είναι ο διάβολος μεταμορφωμένος, είναι πολύ κακός, πολύ μοχθηρός και μας παρουσιάζεται με ανθρώπινο παρουσιαστικό, για να πετύχει κάποιο σκοπό του σε βάρος μας: «μην πιστεύεις τα περί φιλίας και τα παρόμοια που σου λέει, γιατί είναι ο διάβολος μεταμορφωμένος και θα σου τη φέρει χωρίς να το καταλάβεις». Πολλές φορές το ο τονισμένο·
- είναι σκέτος διάβολος, έκφραση με την οποία δίνουμε έμφαση στις θετικές ή αρνητικές ικανότητες κάποιου: «είναι σκέτος διάβολος στις εμπορικές επιχειρήσεις || είναι σκέτος διάβολος στις απατεωνιές»·
- είναι του διαβόλου πεσκέσι, είναι πολύ ανήθικος, δόλιος και επικίνδυνος: «πρόσεχε αυτόν που κάνεις παρέα, γιατί είναι του διαβόλου πεσκέσι και δε θα καταλάβεις πότε θα σου κάνει το κακό». Πρόκειται δηλαδή για άτομο που μας έκανε δώρο ο διάβολος, οπότε αποκλείεται να είναι καλός· βλ. και φρ. *είναι για το διάβολο πεσκέσι*·
- έρχομαι απ' του διαβόλου τη μάνα, έρχομαι από πολύ απομακρυσμένο προάστιο, από πολύ απομακρυσμένη περιοχή, ιδίως σε σχέση με κάποιο κέντρο: «να κάτσω λίγο να ξεκουραστώ, γιατί έρχομαι απ' του διαβόλου τη μάνα». Πολλές φορές, για να επιτείνουμε το μέγεθος της απόστασης, η φρ. κλείνει με το *κι ακόμα παραπέρα*·
- έσπασε ο διάβολος το πόδι του (το ποδάρι του), **α.** μετά από καιρό αναμονής ή μετά από αλλεπάλληλες ατυχίες ή δυσκολίες, ήρθαν όλα έτσι όπως τα ήθελα ή όπως τα περίμενα, πέρασαν πια οι δυσκολίες: «μετά από τόσα κεσάτια, έσπασε ο διάβολος το πόδι του και πήρα εκείνη τη δουλειά». Πολλές φορές, άλλοτε προτάσσεται του ρ. και άλλοτε μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *επιτέλους*. **β.** δε δημιουργήθηκε η νέα δυσκολία ή το νέο εμπόδιο που αναμενόταν, ή ξεπεράστηκε η δυσκολία ή το εμπόδιο που είχε προκύψει: «έσπασε ο διάβολος το πόδι του και δεν έπεσε κι η γέφυρα απ' τις πλημμύρες || έσπασε ο διάβολος το πόδι του και του 'πεσε ο πυρετός». Πολλές φορές, άλλοτε προτάσσεται του ρ. και άλλοτε ακολουθεί το ρ. της φρ. το *ευτυχώς*·
- έτσι και σπάσει ο διάβολος το πόδι του (το ποδάρι του), βλ. φρ. *αν σπάσει ο διάβολος το πόδι του (το ποδάρι του)*·
- έχει το διάβολο μέσα του, **α.** είναι ικανότατος, πανέξυπνος, τετραπέρατος, δαιμόνιος: «ό,τι δουλειά και να του

αναθέσεις, την φέρνει σε πέρας, γιατί έχει το διάβολο μέσα του». **β.** είναι ανήσυχος, δεν μπορεί να παραμείνει άπραγος, θέλει πάντα να ασχολείται με κάτι, έχει ακατάβλητη ενεργητικότητα: «απ' την ώρα που θα ξυπνήσει μέχρι αργά το βράδυ, όλο και με κάτι θέλει ν' ασχολείται, γιατί έχει το διάβολο μέσα του». Συνών. *έχει το δαίμονα μέσα του / έχει το σατανά μέσα του*.

- η εβδομάδα του διαβόλου, βλ. λ. [διαβολοβδομάδα](#).

- η γυναίκα ως και το διάβολο έκλεισε στο μπουκάλι, βλ. λ. [γυναίκα](#).

- η σκούφια του είναι γεμάτη διαβόλους, βλ. λ. [σκούφια](#).

- *θα σε πάρει ο διάβολος και θα σε σηκώσει!* απειλητική προειδοποίηση σε κάποιον πως θα του συμπεριφερθούμε πολύ αυστηρά, πως θα τον τιμωρήσουμε πολύ σκληρά: «αν ξαναπιάσεις την οικογένειά μου στο στόμα σου, θα σε πάρει ο διάβολος και θα σε σηκώσει!».

- *θα σου πάρει ο διάβολος τη μάνα και τον πατέρα!* θα σε τιμωρήσω πολύ σκληρά, παραδειγματικά, όπως σου αξίζει: «αν ξανακάνεις αταξία, θα σου πάρει ο διάβολος τη μάνα και τον πατέρα!». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *που σε γένναγαν ή που σε γέννησαν ή που σε πέταγαν*.

- *θέλει ν' αγιάσει, αλλά δεν τον αφήνουν οι διαβόλοι*, βλ. φρ. *δεν τον αφήνουν ν' αγιάσει οι διαβόλοι*.

- *θέλω να γενώ καλόγερος να σώσω την ψυχή μου, μα δε μ' αφήνει ο διάβολος που 'χω μέσ' στο βρακί μου*, λέγεται στην περίπτωση που, ενώ θέλουμε να κάνουμε ενάρετη ζωή, μας εμποδίζουν οι ισχυρές σεξουαλικές μας επιθυμίες.

- *κάθομαι στου διαβόλου τη μάνα*, το σπίτι μου βρίσκεται σε πολύ απομακρυσμένη περιοχή, ιδίως σε σχέση με κάποιο κέντρο: «δεν μπορούμε να τον επισκεφτούμε εύκολα, γιατί κάθεται στου διαβόλου τη μάνα». Πολλές φορές, για να επιτείνουμε το μέγεθος της απόστασης, η φρ. κλείνει με το *κι ακόμα παραπέρα*.

- *κάνω το δικηγόρο του διαβόλου*, **α.** προσπαθώ να κρατήσω τις ισορροπίες ανάμεσα σε δυο αντιμαχόμενους ή ανάμεσα σε δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις ή προσπαθώ να τους τα συμβιάσω όσο πιο ανώδυνα γίνεται: «επιτέλους, βρείτε τα, ρε παιδιά, γιατί κουράστηκα τόσο καιρό να κάνω το δικηγόρο του διαβόλου». **β.** υπερασπίζομαι τα δικά μου συμφέροντα ή κάποιου άλλου, χωρίς να σημαίνει πως έχω πάντα δίκιο: «μια και πληρώνομαι απ' την τάδε εταιρία, είμαι υποχρεωμένος να κάνω το δικηγόρο του διαβόλου κι ό,τι αποφασίσει το δικαστήριο». **γ.** παρεμβαίνω σε μια συζήτηση και υποστηρίζω μια άποψη που ανατρέπει τις ισορροπίες της κουβέντας, χωρίς να σημαίνει πως είναι απαραίτητα αυτή που υιοθετώ στη ζωή μου και γενικά, παίρνω θέση αντίθετη από αυτή που πιστεύω: «με συγχωρείτε, που θα κάνω το δικηγόρο του διαβόλου, αλλά γιατί δε σκέφτεστε μα τον βάλετε φυλακή!».

- *κάνω το συνήγορο του διαβόλου*, βλ. φρ. *κάνω το δικηγόρο του διαβόλου*.

- *μένω στου διαβόλου τη μάνα*, βλ. φρ. *κάθομαι στου διαβόλου τη μάνα*.

- *μπήκε ο διάβολος μέσα του*, άρχισε ξαφνικά να συμπεριφέρεται εχθρικά ή παράλογα προς τους άλλους, αλλά και προς τον εαυτό του: «ήταν τόσο συνετό παιδί και ξαφνικά άρχισε να κάνει ένα σωρό τρελά πράγματα, λες και μπήκε ο διάβολος μέσα του».

- *να με παρ' ο διάβολος!* έκφραση εκνευρισμένου ή αγανακτισμένου ανθρώπου, που τα έχει με τον εαυτό του: «να με παρ' ο διάβολος, όλο βλακείες κάνω!». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει πάλι με το *να με πάρει*. Συνών. *να με πάρ' η ευχή! / να με πάρ' η οργή! / να με πάρ' ο δαίμονας! / να με πάρ' ο κόρακας(!)*.

- *να πάρ' ο διάβολος!* (γενικά) έκφραση εκνευρισμένου ή αγανακτισμένου ανθρώπου για την κακή πορεία των πραγμάτων στη ζωή του: «να παρ' ο διάβολος, τίποτα δεν πάει καλά στη ζωή μου!». (Λαϊκό τραγούδι: **να πάρει ο διάβολος**, κι απόψε πάλι τα ίδια, οι νοσταλγίες μου οι άρρωστες με ζώσανε σαν φίδια). Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *φτου* και πιο σπάνια το *που*, ενώ είναι φορές που ακούγεται και *φτου, που* και κλείνει πάλι

με το να πάρει. Συνών. *να πάρ' η ευχή! / να πάρ' η οργή! / να πάρ' ο δαίμονας! / να πάρ' ο κόρακας(!)*.

- *να σε παρ' ο διάβολος!* έκφραση εκνευρισμένου ή αγανακτισμένου ανθρώπου, που τα έχει με κάποιον: «να σε παρ' ο διάβολος, σταμάτα, επιτέλους, αυτή την γκρίνια!». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει πάλι με το *να σε πάρει*. Συνών. *να σε πάρ' η ευχή! / να σε πάρ' η οργή! / να σε πάρ' ο δαίμονας! / να σε πάρ' ο κόρακας(!)*.

- *να πας στο διάβολο!* **α.** δε νοιάζομαι, δε με ενδιαφέρει διόλου τι θα κάνεις, τι θα απογίνεις ή πού θα πας. Συνήθως η φρ. δίνεται ως απάντηση αδιαφορίας στην απεγνωσμένη ερώτηση κάποιου *τώρα τι θα κάνω ή τώρα τι θα γίνω (θ' απογίνω) ή τώρα πού θα πάω*. Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *να ησυχάσουμε* ή με το *να τελειώνουμε*, και είναι φορές που, μετά το *να ησυχάσουμε* ή το *να τελειώνουμε*, ακούγεται για περισσότερη έμφαση και το *κι ακόμα παραπέρα*. **β.** λέγεται και ως κατάρα. (Λαϊκό τραγούδι: *άιντα δε σε θέλω πια στο διάβολο να πας* κι εσύ κι η μαμάκα σου κι ο πούστης π' αγαπάς). Συνών. *να πας στ' ανάθεμα! / να πας στα κομμάτια! / να πας στα τσακίδια! / να πας στα τσακίδια! / να πας στον αγύριστο! / να πας στον εξαποδώ(!)*.

- *να πας στον διαβόλου τη μάνα!* έκφραση τέλειας αδιαφορίας στην απεγνωσμένη ερώτηση κάποιου *τώρα τι θα κάνω ή τώρα τι θα γίνω (θ' απογίνω) ή τώρα πού θα πάω*. Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *να ησυχάσουμε* ή με το *να τελειώνουμε*, και είναι αρκετές φορές που, μετά το *να ησυχάσουμε* ή το *να τελειώνουμε*, ακούγεται για περισσότερη έμφαση και το *κι ακόμα παραπέρα*.

- *ο διάβολος γίδα δεν είχε και τυρί πουλούσε*, λέγεται για τους παμπόνηρους, τους καπάτσους, που μπορούν να καταφέρνουν τα πάντα με την εξυπνάδα τους: «μα πώς χωρίς τίποτα τα καταφέρει αυτός ο άνθρωπος να βγάζει λεφτά; -Ο διάβολος γίδα δεν είχε και τυρί πουλούσε, αγόρι μου!».

- *ο διάβολος δε χαλάει τη φωλιά του*, ο κακοποιός, ο παράνομος, ο εκτός νόμου άνθρωπος, δε βλάπτει αυτόν που τον βοηθάει, που τον υποθάλλει: «όλοι οι απατεώνες αλληλοϋποστηρίζονται, γιατί ο διάβολος δε χαλάει τη φωλιά του».

- *ο διάβολος δουλειά δεν είχε και ζύγιζε τ' αρχίδια του* ή *ο διάβολος δουλειά δεν είχε κι έξιψε τ' αρχίδια του* ή *ο διάβολος δουλειά δεν είχε, γαμούσε τα παιδιά του* ή *όταν ο διάβολος δεν έχει δουλειά, ζυγίζει τ' αρχίδια του* ή *όταν ο διάβολος δεν έχει δουλειά, γαμάει τα παιδιά του*, όταν κάποιος δεν έχει κάτι συγκεκριμένο να κάνει, τότε ασχολείται με οτιδήποτε για να περάσει η ώρα του ή συμπεριφέρεται ανάρμοστα, κάνει ανοησίες, απερισκεψίες.

- *ο διάβολος εγέρασε, καλόγηρος εγίνηκε*, λέγεται για εκείνους, που, όταν ήταν νέοι έκαναν έκλυτη ζωή και, μόλις γέρασαν, απαρνήθηκαν λόγω αδυναμίας τα εγκόσμια ή έγιναν υποχρεωτικά ευσεβείς: «όταν ήταν νέος οργίαζε, και τώρα που μεγάλωσε, τη βγάζει στο μπαλκόνι του. -Ο διάβολος εγέρασε, καλόγηρος εγίνηκε || στα νιάτα του ήταν μέσα σ' όλες τις ανωμαλίες, και τώρα που μεγάλωσε, δε φεύγει απ' την εκκλησία. -Ο διάβολος εγέρασε, καλόγηρος εγίνηκε» βλ. και φρ. *όταν γεράσει ο διάβολος, καλογερεύει*.

- *ο διάβολος είδε τη γυναίκα και παραμέρισε*, δηλώνει πως η γυναίκα είναι πολυμήχανη και σε συνδυασμό με την ομορφιά της γίνεται, πολλές φορές, επικίνδυνη: «εγώ δεν κάνω το μάγκα στη γυναίκα, κι όταν δημιουργείται κάποια διαφορά μεταξύ μας προσπαθώ με ήρεμο τρόπο να τα συμβιβάσω, γιατί ο διάβολος είδε τη γυναίκα και παραμέρισε».

- *ο διάβολος έχει πολλά ποδάρια*, πρέπει να ενεργεί κανείς με μεγάλη υπευθυνότητα και σωφροσύνη, να επαγρυπνεί συνέχεια, γιατί δεν ξέρει πώς και πότε θα ξεσπάσει το κακό: «πρόσεχε να μελετήσεις καλά τα συμβόλαια, πριν τα υπογράψεις, γιατί ο διάβολος έχει πολλά ποδάρια».

- *ο διάβολος να σκάσει!* (ενν. *εγώ θα το κάνω*), οπωσδήποτε, το δίχως άλλο: «ο διάβολος να σκάσει, εγώ θα την παντρευτώ!».

- *ο διάβολος στα βουνά και τα έργα του στον κάμπο*, λέγεται γι' αυτούς που οργανώνουν παρασκηνακά διάφορες σκευωρίες, διάφορες συνωμοσίες: «τον βλέπεις έτσι κύριο και ήρεμο άνθρωπο, αλλά κινείται μυστικά κι αθόρυβα κι είναι ο διάβολος στα βουνά και τα έργα του στον κάμπο».

- όποιος αφήνει το έργο του κι άλλες δουλειές γυρεύει, ο διάβολος στον κώλο του φασούλια μαγειρεύει, βλ. λ. [δουλειά](#).
- όποιος κερδίζει στη στεριά και θάλασσα γυρεύει, ο διάβολος του κώλου του κουκιά του μαγειρεύει, βλ. λ. [θάλασσα](#).
- όπου δε δίνει ο Θεός παιδιά, δίνει ο διάβολος ανίψια, βλ. λ. [ανίψι](#).
- όταν γεράσει ο διάβολος, καλογερεύει, ο έξυπνος άνθρωπος ζει φρόνιμα όταν αντιληφθεί πως εξαντλήθηκαν οι δυνάμεις του: «άσε τα κοριτσόπουλα μπάμπια Γιώργο, γιατί, όταν γεράσει ο διάβολος, καλογερεύει». Συνών. σαν γεράσει η αλεπού, γίνεται καλογριά· βλ. και φρ. ο διάβολος εγέρασε, καλόγηρος εγίνηκε.
- όταν δίνει ο Θεός τ' αλεύρι, παίρνει ο διάβολος το σακί, βλ. λ. [Θεός](#).
- ούτε το διάβολο να δεις ούτε το σταυρό σου να κάνεις, βλ. φρ. απ' του διαβόλου την αυλή μήτ' ερίφι μήτ' αρνί.
- πάει κατά διαβόλου η δουλειά, βλ. λ. [δουλειά](#).
- πάει στο διάβολο, είναι κάπως ανεκτό: «το να 'ρχεται κάθε τόσο και να τον βοηθάω, πάει στο διάβολο, αλλά να 'ναι κι αγάριστος από πάνω, ε, αυτό πάει πολύ!».
- παπά παιδί, διαβόλου εγγόνι, βλ. λ. παπάς.
- πάω κατά διαβόλου, **α.** βαδίζω προς την καταστροφή, χάνομαι, καταστρέφομαι ηθικά: «απ' τη μέρα που έμπλεξε μ' αυτή την παρέα, πάει κατά διαβόλου αυτό το παιδί». **β.** καταστρέφομαι οικονομικά, χρεοκοπώ: «όταν καταπιάστηκε με δουλειά που δεν τη γνώριζε, πήγε κατά διαβόλου». **γ.** τσακώνομαι διαρκώς με κάποιον, δεν ταιριάζουν τα χνότα μας, ερχόμαστε σε σύγκρουση: «από τότε που γύρισα απ' τη Θεσσαλονίκη, όπου σπούδαζα, πάμε κατά διαβόλου με τους γονείς μου».
- πάω στου διαβόλου τη μάνα, έχω να κάνω πολύ μακρινή πορεία, μέχρι να φτάσω στον προορισμό μου: «ξεκίνησα πολύ πρωί, γιατί έπρεπε να πάω στου διαβόλου τη μάνα». Πολλές φορές, για να επιτείνουμε το μέγεθος της πορείας, η φρ. κλείνει με το κι ακόμα παραπέρα.
- πεταλώνει και το διάβολο, είναι ικανότατος, πανέξυπνος, πολύ καπάτσος: «δεν μπορείς να τα βγάλεις πέρα μ' αυτόν τον άνθρωπο, γιατί πεταλώνει και το διάβολο».
- πήγε στο διάβολο, **α.** έκφραση τέλειας αδιαφορίας στην ερώτηση κάποιου πού πήγε ο τάδε. **β.** έκφραση ανακούφισης για την αναχώρηση ύστερα από πολλή ώρα κάποιου ανεπιθύμητου προσώπου από το χώρο μας. Πολλές φορές, για περισσότερη έμφαση, η φρ. κλείνει με το κι ακόμα παραπέρα. Συνών. πήγε στ' ανάθεμα! / πήγε στα κομμάτια! / πήγε στα τσακίδια / πήγε στα τσακίδια! / πήγε στον αγύριστο! / πήγε στον εξαποδώ(!).
- πήγαινε στο διάβολο! βλ. φρ. αί στο διάβολο(!).
- πούλησε (και) την ψυχή του στο διάβολο, βλ. λ. [ψυχή](#).
- που να πάρ' ο διάβολος και να με σηκώσει! έκφραση εκνευρισμένου ή αγανακτισμένου ανθρώπου, που τα έχει βάλει με τον εαυτό του: «που να πάρ' ο διάβολος και να με σηκώσει, όλο βλακείες κάνω!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το μπα.
- που να πάρ' ο διάβολος και να σε σηκώσει! έκφραση εκνευρισμένου ή αγανακτισμένου ανθρώπου, που τα έχει βάλει με κάποιον: «που να πάρ' ο διάβολος και να σε σηκώσει, όλο μέσ' στα πόδια μου μπλέκεσαι!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το μπα.
- πού στο διάβολο είναι! λέγεται για πρόσωπο ή πράγμα που αναζητάμε ή που περιμένουμε για αρκετό χρονικό διάστημα και για επείγουσα ανάγκη, χωρίς να γνωρίζουμε πού βρίσκεται: «πού στο διάβολο είναι ο υδραυλικός

και τον περιμένω από το μεσημέρι! || πού στο διάβολο είναι το στιλό μου και δεν έχω να γράψω!». Συνών. *πού στ' ανάθεμα είναι! / πού στα κομμάτια είναι! / πού στα τσακίδια είναι! / πού στην ευχή είναι! / πού στην οργή είναι! / πού στο δαίμονα είναι! / πού στο καλό είναι! / πού στον κόρακα είναι(!)*.

- *πού στο διάβολο ήσουν!* λέγεται επιτιμητικά ή απειλητικά σε άτομο που ψάχναμε επίμονα και δεν καταφέραμε να βρούμε τη στιγμή που το χρειαζόμασταν ή που το περιμέναμε για μεγάλο χρονικό διάστημα: «πού στο διάβολο ήσουν κι έφαγα τον κόσμο να σε βρω!». Συνών. *πού στ' ανάθεμα ήσουν! / που στα κομμάτια ήσουν! / πού στα τσακίδια ήσουν! / πού στην ευχή ήσουν! / πού στην οργή ήσουν! / πού στο δαίμονα ήσουν! / πού στο καλό ήσουν! / πού στον κόρακα ήσουν(!)*.

- *πού στο διάβολο πήγε!* (για πράγματα) πού εξαφανίστηκε: «πού στο διάβολο πήγε το στιλό μου!». Συνών. *πού στ' ανάθεμα πήγε! / πού στα κομμάτια πήγε! / πού στα τσακίδια πήγε! / πού στην ευχή πήγε! / πού στην οργή πήγε! / πού στο δαίμονα πήγε! / πού στο καλό πήγε! / πού στον κόρακα πήγε(!)*.

- *πού στο διάβολο πήγες!* πού εξαφανίστηκες: «πού στο διάβολο πήγες και σ' έφαχνα όλο το πρωί!». Συνών. *πού στ' ανάθεμα πήγες! / πού στα κομμάτια πήγες! / πού στα τσακίδια πήγες! / πού στην ευχή πήγες! / πού στην οργή πήγες! / πού στο δαίμονα πήγες! / πού στο καλό πήγες! / πού στον κόρακα πήγες(!)*.

- *πώς στο διάβολο!* **α.** με ποιο τρόπο: «πώς στο διάβολο ζουν μέσα σε τόση φτώχεια, είναι άξιο απορίας!». **β.** (γενικά) έκφραση απορίας ή έκπληξης: «πώς στο διάβολο τα κατάφερες κι ήρθες με τέτοιο παλιόκαιρο!». Συνών. *πώς στ' ανάθεμα! / πώς στα κομμάτια! / πώς στην ευχή! / πώς στην οργή! / πώς στο δαίμονα! / πώς στο καλό! / πώς στον κόρακα(!)*.

- *σκάει διάβολο ή σκάει και διάβολο, α.* είναι ή γίνεται πολύ ενοχλητικός, πολύ φορτικός με την επιμονή του για να πετύχει κάτι από κάποιον: «αν δεν του δώσεις αυτό που του 'ταξες, σκάει διάβολο μέχρι να το πετύχει». **β.** δυσκολεύεται πολύ να κατανοήσει κάτι που του λέμε, είναι πολύ αργόστροφος: «μέχρι να καταλάβει τι του λες, σκάει διάβολο».

- *σκάσε διάβoλε!* **α.** επιτέλους, πάψε να μιλάς: «σκάσε διάβoλε, γιατί δεν αντέχω άλλο τη γκρίνια σου!». **β.** έκφραση αγανάκτησης από συνεχιζόμενο φτέρνισμα δικό μας ή διπλανού μας, που έχει γίνει πια ενοχλητικό, αλλά λέγεται και με εξορκιστική διάθεση.

- *στο διάβολο!* έκφραση αγανάκτησης ή δυσφορίας σε ενοχλητικό άτομο, με την έννοια να μας αφήσει ήσυχους, να πάψει να μας ενοχλεί, να φύγει, να ξεκουμπιστεί. Συνών. *στ' ανάθεμα! / στα κομμάτια! / στα τσακίδια(!)*.

- *στου διαβόλου τη μάνα, α.* απάντηση στην ερώτηση κάποιου *πού μένεις* ή *πού πας* και εννοεί μια πολύ απομακρυσμένη περιοχή, ιδίως σε σχέση με κάποιο κέντρο. **β.** απάντηση αδιαφορίας στην απεγνωσμένη ερώτηση κάποιου *πού να πάω*. Αν ο ερωτώμενος θέλει να επιτείνει το μέγεθος της αδιαφορίας του, τότε η φρ. κλείνει με το *κι ακόμα παραπέρα*.

- *τα γράφω όλα στον διαβόλου το κατάστιχο* ή *τα έχω γραμμένα όλα στον διαβόλου το κατάστιχο*, δε με μέλει, δε με νοιάζει για τίποτα, αδιαφορώ τελείως για όλα. (Λαϊκό τραγούδι: **στου διαβόλου τα 'γραψα όλα το κατάστιχο** και *γλεντώ τα νιάτα μου πριν με πιάσει λάστιχο*). Για συνών. βλ. φρ. *τα γράφω όλα στα παλιά μου τα παπούτσια* ή *τα έχω γραμμένα όλα στα παλιά μου τα παπούτσια*, λ. *παπούτσι*.

- *τα γράφω στου διαβόλου το κατάστιχο* ή *τα έχω γραμμένα στου διαβόλου το κατάστιχο* (*ενν. τα λόγια σου, αυτά που μου λες*), δεν τα υπολογίζω, δεν τα παίρνω διόλου υπόψη μου: «τζάμπα μιλάς, γιατί όσα λες τα γράφω στου διαβόλου το κατάστιχο». Για συνών. βλ. φρ. *τα γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια* ή *τα έχω γραμμένα στα παλιά μου τα παπούτσια*, λ. *παπούτσι*.

- *τα πράγματα πάνε κατά διαβόλου*, βλ. λ. [πρά\(γ\)μα](#).

- *τάζει της Παναγιάς κερί, του διαβόλου λιβάνι*, βλ. λ. [κερί](#).

- *τι στο διάβολο!* έκφραση εκνευρισμού ή δυσφορίας: «τι στο διάβολο κάνει τόση ώρα και δεν έρχεται». Συνών. *τι*

στ' ανάθεμα! / τι στα κομμάτια! / τι στην ευχή! / τι στην οργή! / τι στο δαίμονα! / τι στο καλό! / τι στον κόρακα(!)·

- τι στο διάβολο έγινε! (για πράγματα) πού εξαφανίστηκε: «τι στο διάβολο έγινε ο αναπτήρας μου!». Συνών. τι στ' ανάθεμα έγινε! / τι στα κομμάτια έγινε! / τι στην ευχή έγινε! / τι στην οργή έγινε! / τι στο δαίμονα έγινε! / τι στο καλό έγινε! / τι στον κόρακα έγινε(!)·

- τι στο διάβολο έγινες! πού εξαφανίστηκες: «τι στο διάβολο έγινες όλο το πρωί και σε χρειαζόμουν!». Συνών. τι στ' ανάθεμα έγινες! / τι στα κομμάτια έγινες! / τι στην ευχή έγινες! / τι στην οργή έγινες! / τι στο δαίμονα έγινες! / τι στο καλό έγινες! / τι στον κόρακα έγινες(!)·

- τι στο διάβολο θέλει; έκφραση δυσφορίας για την επίσκεψη κάποιου ανεπιθύμητου ατόμου: «σας ζητάει ο τάδε. -Τι στο διάβολο θέλει;». Συνών. τι στ' ανάθεμα θέλει; / τι στα κομμάτια θέλει; / τι στην ευχή θέλει; / τι στην οργή θέλει; / τι στο δαίμονα θέλει; / τι στο καλό θέλει; / τι στον κόρακα θέλει(-)·

- τι στο διάβολο κάνεις! έκφραση απορίας για κάποιον που ασχολείται με πράγματα έξω από τις οδηγίες μας ή έξω από την ορθή διαδικασία ή εκτέλεση. Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *εδώ* ή το *εκεί*. Συνών. τι στ' ανάθεμα κάνεις! / τι στα κομμάτια κάνεις! / τι στην ευχή κάνεις! / τι στην οργή κάνεις! / τι στο δαίμονα κάνεις! / τι στο καλό κάνεις! / τι στον κόρακα κάνεις(!)·

- το τρίγωνο του διαβόλου, βλ. λ. τρίγωνο·

- το 'φερε ο διάβολος, βλ. συνηθέστ. το 'φερε η κακιά ώρα, λ. ώρα·

- τον (το) αποφεύγει, όπως ο διάβολος το λιβάνι, λέγεται σε περίπτωση που ένα άτομο επιδιώκει με κάθε τρόπο να μην συναντήσει κάποιον ή που αποφεύγει συστηματικά μια κατάσταση λόγω υπερβολικής απέχθειας: «αν θα 'ναι κι ο τάδε, δε θα 'ρθει, γιατί τον αποφεύγει, όπως ο διάβολος το λιβάνι || έχει τόσο πολύ υποφέρει μέσα στα νοσοκομεία από διάφορες αρρώστιες που, όταν χρειαστεί να πάει επίσκεψη σε νοσοκομείο, το αποφεύγει, όπως ο διάβολος το λιβάνι». Από το ότι ο διάβολος, σύμφωνα με τη σχετική φιλολογία, αποφεύγει συστηματικά το λιβάνι, γιατί, καθώς αυτό έχει ένα χαρακτηριστικό άρωμα, χρησιμοποιείται σε διάφορες θρησκευτικές εκδηλώσεις·

- τον γράφω στου διαβόλου το κατάστιχο ή τον έχω γραμμένο στου διαβόλου το κατάστιχο, **α.** αδιαφορώ, τον περιφρονώ τελείως, τον αγνωώ: «εσένα σ' εκτιμώ βαθύτατα, αλλά τον φίλο σου τον γράφω στου διαβόλου το κατάστιχο». **β.** δεν τον υπολογίζω, δεν τον φοβάμαι καθόλου: «αν σου είπε πως θέλει νε με δειρεί, πες του πως τον έχω γραμμένο στου διαβόλου το κατάστιχο». Για συνών. βλ. φρ. τον γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια ή τον έχω γραμμένο στα παλιά μου τα παπούτσια, λ. παπούτσι·

- τον έχω στου διαβόλου το κατάστιχο, βλ. φρ. τον γράφω στου διαβόλου το κατάστιχο·

- τον καβαλίκεψαν οι διαβόλοι, άρχισε να συμπεριφέρεται αλλοπρόσαλλα, τρελά, δαιμονισμένα: «εκεί που καθόμασταν ήσυχα και μιλούσαμε, ξαφνικά τον καβαλίκεψαν οι διαβόλοι και δεν άφησε τίποτα όρθιο μές' στο μαγαζί»·

- τον πήρε ο διάβολος και τον σήκωσε, **α.** τιμωρήθηκε σκληρά, παραδειγματικά: «μόλις τον έπιασαν να βάζει χέρι στο ταμείο, τον πήρε ο διάβολος και τον σήκωσε». **β.** έπαθε μεγάλο κακό, μεγάλη συμφορά, καταστράφηκε οικονομικά: «έμπλεξε με κάτι απατεώνες για να κάνουν δήθεν κάτι δουλειές, και τον πήρε ο διάβολος και τον σήκωσε». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *τον πατέρα* ή με το *τον πατέρα και τη μάνα*. (Τραγούδι: *ποιος ξέρει τώρα να μου πει ποιαν αποφράδα μέρα μας πήρε και μας σήκωσε ο διάβολος τον πατέρα; Και οι δεσποτάδες νταχιρντί και γύρω γύρω όλοι μπουκάραν οι Οθωμανοί και πήρανε την Πόλη*)·

- τον πιάνει ο διάβολος, ενεργεί σαν τρελός, σαν δαιμονισμένος: «όταν τον πιάνει ο διάβολος, είναι να μην κάθεται κοντά του, γιατί δεν ξέρεις τι θα σου προκύψει»·

- τον έστειλα κατά διαβόλου, βλ. φρ. τον έστειλα στο διάβολο·

- τον έστειλα στο διάβολο, **α.** τον έδιωξα ύστερα από ακατάσχετο υβρεολόγιο, τον διαβολόστειλα: «μ' είχε φέρει μέχρι δω πάνω με τις ανοησίες του, και τον έστειλα στο διάβολο». **β.** έπαψα να ενδιαφέρομαι για κάποιον, αδιαφορώ τελείως: «αφού δεν εννοούσε να βάλει μυαλό, τον έστειλα κι εγώ στο διάβολο». Πολλές φορές, για να επιτείνουμε το μέγεθος της αδιαφορίας μας, η φρ. κλείνει με το **κι ακόμα παραπέρα**. Συνών. *τον έστειλα στ' ανάθεμα / τον έστειλα στα τσακίδια*.

- τον στέλνω στου διαβόλου τη μάνα, **α.** τον στέλνω σε πολύ απομακρυσμένη περιοχή, ιδίως σε σχέση με κάποιο κέντρο. **β.** (συνήθως για στρατιωτικούς ή δημόσιους υπαλλήλους) τον μεταθέτω σε κάποια πολύ μακρινή πόλη ή χωριό, του κάνω δυσμενή μετάθεση: «η υπηρεσία του τον έστειλε στου διαβόλου τη μάνα». Πολλές φορές, για να επιτείνουμε το μέγεθος της απόστασης, η φρ. κλείνει με το **κι ακόμα παραπέρα**.

- τον (το) φοβάται, όπως ο διάβολος το λιβάνι, βλ. φρ. τον (το) αποφεύγει, όπως ο διάβολος το λιβάνι.

- του αγίου άναβε κερί και του διαβόλου δέκα, πρέπει να καλοπιάνει κανείς περισσότερο κάποιο επικίνδυνο άτομο, από το οποίο ενδέχεται να πάθει κάποιο κακό παρά ένα καλό και αγαθό άτομο: «αν είναι μούτρο, όπως λες, αυτός που νοίκιασε το διπλανό διαμέρισμα, για καλό και για κακό του αγίου άναβε κερί και του διαβόλου δέκα».

- του πήρε ο διάβολος τη μάνα και τον πατέρα, τιμωρήθηκε πολύ σκληρά, όπως του άξιζε, παραδειγματικά: «μόλις τον έπασε τ' αφεντικό του να κάνει πάλι κοπάνια, του πήρε ο διάβολος τη μάνα και τον πατέρα». Πολλές φορές, μετά το τέλος της φρ. ακολουθεί το *που τον γένναγαν* ή το *που τον γέννησαν* ή το *που τον πέταγαν*.

- τραβώ το διάβολό μου, παιδεύομαι πάρα πολύ, καταταλαιπωρούμαι: «απ' τη μέρα που παντρεύτηκα, τραβώ το διάβολό μου, γιατί η γυναίκα μου μου βγήκε πολύ γκρινιάρια || τράβηξα το διάβολό μου, μέχρι να τελειώσω αυτή τη δουλειά». (Λαϊκό τραγούδι: *μες την ταβέρνα ξενυχτώ για σένα, βρε μικρό μου, και κάθε μέρα εγώ για σε **τραβώ το διάβολό μου***).

- τρέχω στου διαβόλου τη μάνα, πηγαίνω σε πολύ απομακρυσμένη περιοχή, ιδίως σε σχέση με κάποιο κέντρο: «τρέχω στου διαβόλου τη μάνα για να πλασάρω το εμπόρευμα». Πολλές φορές, για να επιτείνει το μέγεθος της απόστασης, η φρ. κλείνει με το **κι ακόμα παραπέρα**. Η φρ. συνήθως λέγεται από εμπόρους ή πλασιέ.

- φτάνω στου διαβόλου τη μάνα, φτάνω σε πολύ απομακρυσμένη περιοχή, ιδίως σε σχέση με κάποιο κέντρο: «ξεκίνησε για ένα ταξιδάκι κι έφτασε στου διαβόλου τη μάνα». Πολλές φορές, για να επιτείνουμε το μέγεθος της απόστασης, η φρ. κλείνει με το **κι ακόμα παραπέρα**. Η φρ. συνήθως λέγεται από εμπόρους, πλασιέ ή ταξιδευτές.

Κέντρο